

Alsó erdészeti szakoktatásunk újjászervezésének problémái.

Irta: *Kaán Károly.*

Alsó erdészeti szakoktatásunk reformálásának kérdése tárgyában ezen lapok juliusi füzetében Roth Gyula m. kir. erdész tollából „Az alsó erdészeti szakoktatás“ czimen terjedelmesebb értekezés jelent meg. Fejtegetései, — mint maga írja, — azon külföldi tanulmányutjának beszámolóját képezik, a melyet 4 éves szakiskolai szolgálata után osztrák és német földön tett meg.

E tárgyban az Erdészeti Lapok 1904. évi május és június havi füzetében „Alsó erdészeti szakoktatásunk kérdéséhez“ czimen tőlem is jelent meg egy terjedelmesebb értekezés. Megírására nekem a kérdés nagyon is aktuális volta szolgált indító okul. Anyagául kínálkozott, külföldi tanulmányutamon kívül, közel két évtizedes gyakorlati szolgálatom mindennapos tapasztalata, meg azokon a tanulmányi kirándulásokon tett idevágó megfigyeléseim és szerzett információim, a melyeket néhány kartárssal az ország különböző vidékére és főleg magántulajdoni erdőbirtokok meglátogatása végett évenként már évek óta tenni szoktunk.

Roth Gyula lelkiismeretes munkát végzett. Feladatának odaadó igyekezettel iparkodott eleget tenni. Fejtegetései, bár elfogultak, tanulságosak. Direkte vagy indirekte, de mindenestre hozzájárulnak e fontos kérdés tisztázásához.

Dolgozatában megtisztel azzal, hogy idevágó értekezésemmel és főleg annak meritumával behatóan foglalkozik. Kifejezést ad a részletkérdéseknél annak, hogy egyetért velem. Kijelenti azt is, hogy „véleményem az övével többnyire egyezik“. E mellett azonban becsülendő nyílt őszinteséggel kijelenti, hogy abbeli javaslatommal, mely szerint én

a nyers védelmi teendőkre, vagyis a tulajdonképpeni „erdőőri“ szolgálatra való neveléshez 3 hónapos tanfolyamot elég-ségesnek tartok, velem egyet nem ért. És ebből folyólag kifogásolja abbeli javaslatomat is, hogy a tulajdonképpeni altiszti nevelést, mely műszaki segédszolgálatra és kisebb erdőgazdaságok önálló vezetésére képesít, én a szónak szorosabb értelmében vett erdőőri minősítéstől és neveléstől külön választandónak tartom. Ez pedig a kardinális kérdés! Ez a dolog tengelye, mely körül minden megfordul! És mi éppen ebben nem értünk egyet!

Kijelentései úgy látom őszinték és igaz meggyőződésből eredők. Idevágó fejtegetései azonban az én nézeteimmel nemcsak ellentétben állók, de azokkal direkte polemizálók. Ezek elől tehát nem térhetek ki. Nem kívánok pedig kitérni annál kevésbé, mert Roth kartársam értekezése idevágó álláspontom helyességében nem ingatott meg. Sőt egy s más kijelentésével csak megerősít igazam higgadt tudatában. Szivesen is felelek reá, mert úgy vélem, hogy a nyugodt és kizárólag a kérdés tisztázását szolgáló polemia-ra adott hasonló értelmű válasz az ügy érdemének szolgálatára lehet.

Én azt állítom idézett dolgozatomban, hogy a nyers védelmi teendőkre, vagyis a tulajdonképpeni „erdőőri“ szolgálatra való neveléshez, lehetőség szerint a katonaviseltség előfeltételével 3 hónapos tanfolyamot tartok ami viszonyaink között leghelyesebbnek. Miért? Azt kifejtettem értekezésemben. Ezzel ellentétben az altisztek (vagy egyes magánbirtokon segédtsízt, erdészsegéd, körerdész s hasonló czimzéssel ellátott egyének) kiképzésére olyan gazdasági iskolát kívánok, mely legalább is a polgári iskola 3 osztályának végezését előfeltételezi és mindenekelőtt gyakorlati, de oly kiképzést nyújt tanulóinak, hogy azok az erdészethnél még olyan nagyarányu technikus-munka mecha-

nikus részének elvégzésére képesek legyenek s bírnak a kellő hozzáértéssel és intelligenciával ahhoz, hogy egy kisebb erdőgazdaság vezetését önállólag is elláthassák, nagyobb birtokon pedig az akadémikus végzettségű erdőtisztnek a gazdaság vezetésében közvetlen segítők legyenek.

Mi indított e javaslatom megtételére, azt értekezésemben megindokoltam. Utalva a kérdést elég részletesen tárgyaló közleményemre, ismétlésekbe bocsájtkozni a lehetőség szerint nem kívánok.

A gyakorlati életben működő kartársak ebben nekem igazat fognak adni. A mindennapi élet annyi sokoldalú tapasztalata ezt lépten-nyomon igazolhatja.

De megkívánja ezt a magyar erdőgazdaság jövője, annak fejlesztése is. Sürgetik legvitálisabb érdekei nemcsak direkt, de indirekt vonatkozásban és magasabb nézőpontokból is.

Reá mutattam értekezésemben is, itt azonban hangsúlyozottan kiemelem, hogy a magyar állami erdőbirtok elavult adminisztrációjának reorganizációját a különleges magyar érdekek jól felfogott nézőpontjából csak úgy képzelem helyesen kivihetőnek, ha először az altiszti kérdést rendezzük és kifejlesztjük oly módon és oly gyakorlati, de elég magas színvonalu értelemben, amint azt javasoltam is és mint azt a magyar állam egyéb szolgálati szerveinél látjuk.

Főiskolát végzett és a gyakorlati életbe kikerülő fiatal kartársainkat ugyanis fel kell szabadítanunk a nálunk még olyan sok irányban szükséges technikai munka mechanikus részének néha évtizedet is meghaladó időn át tartó monoton végzésétől. Azoktól a teendőktől, amelyek nagy munkaerőt kötnek le, szellemi munkát nem kívánnak, erdőgazdasági tapasztalatot nem nyújtanak és önállóságra legkevésbé sem nevelnek.

Ezzel nem azt kívánom kifejezni, hogy ilyen munkát ne végezzenek. Minden munka gyakorlati megismerése csakis emelheti az egyén képességeit! Csak azt kívánom hangsúlyozni, hogy ilyen munkák huzamos, hosszú évekre nyúló végeztetésével ne vonjuk el őket a gyakorlati gazdaság körül felmerülő sokféle teendőknél és az ezekkel járó tapasztalatoknak megismerésétől.

Egyetemi fokon álló főiskolákból kikerülő hallgatóktól ugyanis ne várjuk, mert nem is várhatjuk, hogy azonnal gyakorlati erdőgazdák legyenek! A főiskola első sorban és legfőképpen elméleti kiképezést nyújthat. A gyakorlatot az élet tapasztalatai adják meg. Ez így van minden szakmán; s a külföldi egyetemeken vagy ilyen fokon levő főiskoláin végzett erdőszhallgatókkal sincsen másképp.

Kell tehát, hogy az erdőgazdaság találja meg a módokat és eszközöket ahhoz, hogy a gyakorlati kiképezéshez idő és alkalom nyíljon. Kell főleg az erdőgazdaságnál, mely mivelőitől annyi es olyan sokoldalú gyakorlati érzéket és tapasztalatot követel meg! Azért is erre külföldi országokban nagy súlyt fektetnek. Nálunk pedig éppen ennek hiányát érezzük jelen szolgálati rendszerünk és tevékenységi ügkörbeosztásunk mellett.

Pedig nincs számottevő akadálya e rendszer megváltoztatásának. *Sőt úgy vélem, hogy a szolgálati rendszer általános reorganizációjának kiinduló pontja éppen itt kell hogy kezdődjék!*

Nincs akadálya akkor, ha főleg és első sorban az állam, de magánbirtokaink vezetősége és egyáltalán minden erdőgazdaság a főiskolát végzett és a gyakorlati életbe kilépő erdőszben, addig, amíg kellő és lehetőleg sokirányú tapasztalatot nem szerzett, nem látja első sorban és mindjárt kezdetben azt a fizetett alkalmazottat, kinek

tevékenységét a szolgálat és nem az egyén nevelése, gyakorlati tapasztalatainak gyarapítása érdekében kell kihasználni!

Az erdőgazdaság érdeke azt kívánja tehát, hogy ne foglalkoztassuk néha hosszú éveken, sőt évtizeden át, a szükség szerint jelentkező, de nálunk még olyan nagyarányú monoton és mechanikus munkákkal csak azért, mert a gazdaság szolgálata ilyenek elvégzését is kívánja.

Ez kiöli az ambíciót. Kiöli az érdeklődést a kezdőből. Kizárja a tapasztalatszerzést és azt, hogy az egyénben megnyilatkozhatnék az érdeklődés szakmája gyakorlati része iránt általában és azon ágazata iránt különösen, melyhez a legnagyobb hajlammal viseltetik.

Az ilyen értelmű alkalmaztatása a fiatalságnak úgy vélem kifogásolandó. Manapság csakis formailag és csak azért indokolt, mert más munkaerő nincs, amely az efféle munkát elvégezzé. Az ilyen alkalmaztatás ugyanis az egyén egész életműködésére és ennek következményeképpen az erdőgazdaságra is, minden esetben és minden tekintetben káros kihatásu.

Óhajtandó, hogy lássa e helyett a gazdaság vezetősége a kezdő emberben az elméletileg képzett, de a gyakorlati ismereteket nélkülöző fiatal embert. Igyekezzen tapasztalatszerzés érdekében őt lehetőleg sokoldaluan, változatosan s a szakmája körébe eső minden munkánál úgy foglalkoztatni, hogy első sorban is tapasztalatot szerezzen, gyakorlati ismereteit fejlessze, egyéniségét kialakítsa, de e mellett tudása és beígazolható ügybuzgósága révén, valamint annak arányaiban az erdőgazdaság szolgálatának is valamelyes hasznára váljék.

Amíg ugyanis ezt nem tesszük és amíg, mint manapság, ezt nem tehetjük, nem várhatjuk és nem is

követelhetjük, hogy a ma még más szakmákhoz képest ugyis aránytalanul hosszú idők után önállóságra jutó kartársaink a gazdaság sikeres vezetésében a megfelelő gyakorlati tapasztalatokkal és önállósággal rendelkezzenek. Nem várhatjuk, hogy sokoldalú munkájukat minden tekintetben ambícióval, odaadással, de e mellett jó sikerrel is elvégezhesék. Ha pedig úgy fogunk, mert módunkban lesz, eljárni, be fogják igazolni a tények, hogy magyar erdészeti főiskolát végzett fiatal kartársainkban nem fog hiányozni a buzgalom és igyekezet ahhoz, hogy önálló munkák végzéséhez mihamar megszerezzék gyakorlati ismereteiket. Nem fog hiányozni és nem fog bennük megszűnni később sem a szándék és akarat, hogy odaadással fejlesztett tudásuk és képességük, valamint gyakorlati ismereteik és tapasztalataik arányában hozzájáruljanak a magyar erdőgazdálkodás fellendítéséhez. Elvárt hatása tehát e rendszerváltozásnak nem maradhat el. Kihatása lesz az adminisztráció további reorganizációjára is, mert a gazdaságot intézők (erdőgondnokok) hatáskörének lehetőleg széleskörű kifejlesztése ekkor már formai akadályokba sem ütközhetik.

Ahhoz pedig, hogy a most jelzett célok sikereit biztosítani képesek legyünk, gondoskodnunk kell, hogy a magyar erdőgazdaság mai szolgálatában még oly nagyfokú és a szónak szorosabb értelemben vett technikus munka mechanikus részének elvégzéséhez erre alkalmas segédszemélyzet álljon rendelkezésre.

Erre a célra szolgálnának tehát a javasolt értelemben működő erdőgazdasági iskolákon képezett altisztek. *Akik e mellett — és ezt hangsúlyozom — a nálunk többnyire aránytalanul nagy területen és annyi körülményességgel végrehajtandó és a szónak szorosabb értelemben vett erdő-*

gazdasági teendők körül is segédkeznének. Tehát a gyakorlati erdőgazdaság üzésénél is átvehetnék az erdőtiszt vállairól a jobban gyakorlati ügyességet, de amellet még elégséges értelmet kívánó mechanikusabb teendőket. Vagy legalább is segédkezhetnének ilyenek végrehajtásában. A gazdaságot intéző pedig ekként felszabadult idejét és tudását könnyebben fordíthatná a gazdaság belterjességének emelésére.

Ugy fogtam fel tehát multkori értekezésem megírásakor a dolgot és úgy fogom fel ma is, hogy az indítványom értelmében kitanított ilyen egyének segédkeznének, s ahol megengedhető, végeznék is egy-egy akademikus képzettségű erdőtiszt vezetése és felügyelete mellett a külső felmérési, határfelujítási stb. teendőket. És hasonló értelemben segédkeznének, vagy megengedhető esetekben és műszaki vezetés mellett végeznék az erdőrendezésnek ebből folyó és jobbadán mechanikus munkát kívánó szobabeli munkálatait, aminők: a külső felvételek felhordása, térképsokszorosítás, térképnagyobbítás, területszámítások, az egyes üzemtervi minták egybeállításánál felmerülő és mechanikus munkát kívánó összeadó és szorzó műveletek stb.

Ugy értelmeztem, hogy ép ily alapon segédkeznének az erdőtisztteknek a nagyobb szabású és létesítésükben mindinkább sűrűsövé váló szállító berendezések tervezéséhez szükséges külső felvételeknél és azok belső kidolgozásánál. Megbízhatók lennének azzal is, hogy technikus felügyelet és ellenőrzés mellett egyes szakaszok munkájának végrehajtását vezessék. Kisebb tervezések és azok munkájának végrehajtása pedig akadálytalanul képezhetné munkakörüket.

Ugy fogtam fel ezenkívül, hogy hasonló értelemben lennének foglalkoztatandók a magas építéseknél, a patak-

szabályozásoknál, a vízmosások megkötésénél stb. Alkalmaztatnának tehát teljesen olyan értelemben, amint az utmesterek az államépítészeti hivataloknál, a vízmesterek a kulturmérnöki hivataloknál stb.

De nemcsak ezeket a munkákat szántam nekik. Említett javaslatomban határozott kifejezést adtam annak, hogy segéderőt szolgáltatnának *a tulajdonképpeni erdőgazdálkodás üzésénél*. Ha csak a természetes erdőfelujtással kapcsolatos házilagos erdőgazdálkodásra, a gyéritő eljárásokra stb. gondolunk, a munkakörnek egész sorozatát találjuk meg részükre. Segítenék tehát a gazdaság intézőjét az idevágó teendők végrehajtásában, ép úgy mint a felügyeletben, a védelmi szolgálatot teljesítő ellenőrzésében stb.

Volna tehát közülök minden erdőgazdasági egységben (erdőgondnokságban) egy, kettő, sőt több is, a térfogat és a belterjesség arányában, amint azt a sokoldalú gazdasági teendők és a tulajdonképpeni védszemélyzet (erdőcsőzők) ellenőrzése megköveteli. És szaporodnék számuk a gazdaság belterjességével!

Ily szerepkör várna rájuk a kir. kincstár és a magánnagybirtokok erdőgazdaságában. Ilyenféle az egy-két erdőtiszt intézte és az erdőtvény 17. §-a alá nem tartozó olyan magánbirtokon is, ahol a közerdész, erdészsegéd, segéderdész, alerdész, erdőhivatali segéd stb. czimzéssel ellátott és legnagyobbbrészt a külföldről importált egyéneket pótolhatnák.

Egyébként pedig alkalmasak lennének arra is, hogy kisebb magánerdőgazdaságok önálló vezetését is ellássák.

Roth kartársam tehát első sorban is akkor értelmezi tévesen a dolgot, amidőn a műszaki segédszolgálat alatt csak az erdőrendezés körül kívánatos tevékenységet érti.

Az erdőgazdaság minden vonatkozásu teendője műszaki

foglalkozás.*) Ez azt hiszem bővebb igazolásra nem szorul. Tévesen értett meg akkor is Roth kartársam, amikor azt hiszi, hogy én a jelzett értelemben kitanított egyéneket csak az erdőrendezési munkák végrehajtásánál kívánom alkalmazni. Tavalyi értekezésem idevágó és elég részletes fejtegetései, ép úgy a fennebb hasonló értelemben tett kijelentéseim az ellenkezőt igazolják s bővebb magyarázatra szintén nem szorulnak.

Téves végül abbeli hite is, hogy az erdőrendezéssel kapcsolatos munkák zöme valamely belátható időn belül be lesz fejezve!

Az erdőrendezési eljárásokra vonatkozó jó szándéku, de némely vonatkozásaikban téves előírásokból, ép úgy a helyes előírások téves értelmezéséből eredt hibák, — amint a gyakorlati élet igazolja — még sok teendő fognak igényelni. Ezenkívül a rendes gazdasági revíziók és határbiztosítások, ép úgy az erdőbirtokot terhelő szolgalmaknak mindig égetőbben kívánatos megváltásánál elmaradhatatlan területváltozások, a birtokcserék, a birtokeladások és vételek, a határrendezések stb. annyi munkát tesznek szükségessé, mely az erdőrendezőseknek beláthatlan időkig biztosít igen nagyarányu foglalkozást.

Amint tehát az erdőrendezési eljárások körül, akként — sőt ennél talán jóval nagyobb arányban — a most vázolt egyéb erdőgazdasági vonatkozásu munkáknál való segédkezésben sokoldalú foglalkozási kör vár azokra az egyénekre, akik a javasoltam módon volnának kioktatandók az e célra szolgáló erdőgazdasági iskolákban.

Ezek tudatában pedig alapját vesztí Roth kartársam

*) A műszaki czim és joggyakorlat rendezésére vonatkozó törvénytervezetbe nem azért vonták be az erdészeket is, mert azok többek között mérésel vagy építéssel is foglalkoznak, hanem mert maga az erdészet műszaki vonatkozásu, amint hogy ilyen pl. a vegyészeti is, melynek szintén a mérnöki czimet szánták.

abbeli kijelentése, hogy „nem tudom helyeselni a védelmi szolgálatnak a műszaki segédszolgáltatól való elkülönítését és evvel együtt az erdőőri minősítés kettéosztását, mivel azt hiszem ez az erdei (?) műszaki segédszolgálat nem képezheti célszerűen egy embernek élethossziglani foglalkozását“.

Alapját veszíti, mert az előzők szerint sokoldalú munkák egész sorozatánál való segédkezéstről van szó. De ha felteszem azt a véletlen esetet, hogy valamely ilyen alkalmazású egyén különös tulajdonainál fogva pl. állandóan az erdőrendezőségénél vagy az erdőmérnök mellett találna foglalkozást, vajjon az ilyen munkáknál való segédkezés nem képezheti-e egy egyén munkakörét szolgálata egész idejében. Ha egy főiskolát végzett erdőtiszt egész életében erdőrendező, erdőmérnök stb. lehet, kérdem én, hogy egy altiszt, akinél főleg gyakorlati ügyességet várunk, miért nem található élethossziglan való foglalkozást ilyen munkakörben?

Alapját veszíti a fentiek szerint Roth abbeli kijelentése is, hogy: „nálunk a műszaki segédszolgálatot legnagyobbbrészt az erdőrendezőssel, becsléssel és revízióval járó munka emészténé meg“.

Az a kijelentése pedig, hogy: „az ezen munkákkal járó kóbor életmódot családos erdőőrtől nem lehet követelni, mert nem tudja magát és családját fentartani“, valóban szokatlanul hangzik. Annak előrebocsájtásával, hogy én első értekezésemben az erdészeti altiszti személyzetnek a tulajdonképpeni altiszti, tehát kifejezetten a mai főerdőőri dotációt szántam, kérdem egyben, vajjon a mai famesterek a kincstári erdőgazdaság szolgálatában, az utmesterek az államépítészeti, a vízmesterek a kulturmérnökség szolgálatában nem folytatnak-e hasonló kóbor életmódot? És nem folytat-e

kóbor életmódot a szolgálatát buzgón ellátó erdőőr is főleg akkor, ha kerülete — mint az ország határszélén — több ezer holdra terjed? Ahogy minden állami ágazat mindezekig megtalálta a módot, hogy a kóbor életmód kiadásait alkalmazottainál úgy a hogy bonifikálja, meg fogja találni jövőben is. Ilyentől tehát nincs mit tartanunk és pedig annál kevésbbé, mert az erdőgondnokságokhoz állandóan beosztott, tehát teljesen állandó lakhelylyel bíró altisztek száma ugyanis meghaladná a központokban szolgálók számát.

Roth kartársam legjobb hiszemű ellenérveit tehát el nem fogadhatom. Bizonyára nem akceptálhatják azok a kartársaim sem, akik a gyakorlati életet az erdőgazdaság hosszabb szolgálatában ismerték meg. Nem tántorított meg tehát abban a legjobb meggyőződésemben sem, hogy a védelmi szolgálatra és a műszaki segédszolgálatra való egyöntetű és egységes kiképezés hazánkban a célnak meg nem felelhet.

Ahol a külföldön így van, ott vagy indokolt vagy célját tévesztett a nevelés. És mert nem mindenütt van így, már ez a körülmény is, a mint hogy hazai viszonyaink sajátosságai is, ellene szólnak a dolognak.

Megismertettem mult dolgozatomban a Balkán-államokat kivéve egész Európát illetőleg azokat a rendszereket, a melyeket az alsó erdészeti szakoktatásban az egyes államok követnek. Ismertetésemből pedig levontam azt a konzekvenziát, hogy ott érték el a legjobb sikereket az alsó erdészeti szakoktatás körül, a hol a gazdaság viszonyai szerint nevelik a személyzetet és a hol főleg a gyakorlati kiképzésre fektették a fősulyt. Beigazoltam, hogy mindenütt ott, a hol a körülmények kívánatossá teszik, a műszaki segédszolgálatra való nevelést külön választják a nyers védelmi szolgálatot teljesítők kiképezésétől. Ahol pedig nem szükséges, mellőzik

azt. Reá mutattam arra is, hogy sokhelyütt hibás a rendszer a külföldön is, valamint hogy külföldi rendszerek merev utánzása célunk egyáltalán nem lehet.

A mi sajátos erdőgazdasági viszonyaink s az erdőgazdálkodás terjedelmében és belterjességében annyira heterogen körülményeink megkövetelik, hogy mi az alsó erdészeti szakoktatást e viszonyok figyelembe vételével alakítsuk ki. Ha pedig ezen kívánság jogos és figyelembe veendő, meg fog engedni nekem Roth kartársam, ha azt állítom, hogy nem sablonizálhatjuk Zemplén- vagy Háromszékmegye határszéli magánerdőbirtokosai, vagy akár valamely hasonló kincstári birtok kizárólag erdővédelemre utalt személyzetének nevelését az ugyancsak alsó erdészeti szakoktatásra szorult olyan egyénekével, akiket Dunántul valamely kisebb magánerdőgazdasága önálló vezetésére szánunk. Nem lehet a szerényen dotált és a legegyszerűbb munkakörre utalt községi erdővédnek képzettsége azonos olyan egyénekével, akiket a segéderdész, közerdész, alerdész stb. czimzéssel alkalmazott és legtöbbször külföldről importált egyének helyébe nevelünk. És nem lehet ugyanegy képzettsége annak a már 1300 koronáig menő készpénzzel és egyéb természetbeli illetményekkel dotált és ennek megfelelő munkára hivatott kincstári altisztnek sem azzal az erdőcsőszszel, aki a határvédelen és a fatolvajok ellen való védekezésen és az erdőültetésnél való felvigyázó teendőkön kívül mást nem teljesít.

Ha pedig ugyanegy volna a képzettség, amint azt Roth kartársam kívánja, tisztelettel kérdem, vajjon nem nevelnénk-e az elégedetlenek számát főleg akkor, ha reá kényszeritenők erdőbirtokosainkra, — Roth propozíciója szerint — hogy kizárólag szakiskolát végzeteket alkalmazzanak erdőőrökül. Vagy nem utalnók-e a hűtlenségre az ilyen

értelemben alkalmazott egyéneket, akkor, ha képzettségük és azt ugyanis túlhaladó igényük kielégítést nem találna abban a szerény kis viskóban és a velejáró még szerényebb dotációban, amelyet manapság pl. annyi szegény község erdőőrének nyújthat?

Attól a községtől pedig, mely manapság a közterheket ugyanis csak 100 perzentos póttadóval viseli el, nem követelhetjük, hogy az erdőőre eddigi dotációját megötszörözze csak azért, hogy a formának elég legyen téve, hogy szakiskolát végzett erdőőre legyen, mikor annak a kisbirtoknak ilyenre szüksége sincs s amikor erdővédelmet az eddigi javadalmakkal is biztosíthat magának.

Ezt bizonyára nem követelhetjük. Ez merőben lehetetlenség! A gyakorlati életben egyszerűen kivihetetlen! Ha pedig így áll a dolog és ezt nem követelhetjük, önmagától elő áll a szükségessége annak, hogy az ilyen szerény dotációhoz és annak megfelelő munkakörhöz alkalmas egyének kiképzéséről gondoskodjunk. Önkénytelen előáll a szükségessége annak, hogy a kétféle kiképzésről gondoskodjunk, mert minden nevelés nélküli való egyéneket még sem alkalmazhatunk a jövőben, amikor legtöbb helyütt már ma sem alkalmazunk! Tiltja a törvény is. Retrograd lépés volna ez eddigi előrehaladottságunkban. Roth kartársam, aki az egységes nevelés híve, ezt legkevésbé sem kívánhatja! De meg is vagyok győződve, hogy nem óhajtja.

A mai helyzettel szemben, amidőn az érvényben levő szabályoknak megfelelő és kerületenként megtartott erdőőri vizsgálatához a képességek alig képzelhető változatai jelentkeznek, amikor az ilyen egyének az írni és olvasni tudás előfeltételével és az „Erdőőr“ című tankönyv anyagának betanulása után *még bármely hazai nyelven letehetik az*

erdőőri vizsgát, nagy haladásnak tekinteném, ha ilyenektől bizonyos normális osztályok végzését, lehetőség szerint a katonaviseltséget és mindenesetre legalább 1—2 évi gyakorlatot követelnénk meg előfeltételül. Ha őket 3—4 hónapos tanfolyamon az ország erdőgazdasági viszonyaihoz képest, de a lehetőség szerint egyöntetűen képeznök s kikötnök, hogy az erdőőri vizsgát *kizárólag magyar nyelven tehetik le*.

Beigazolt, hogy manapság ugy a kir. kincstár, mint a legtöbb magánerdőbirtok a legszivesebben alkalmazza a maga nevelte olyan egyéneket erdőőrökül, akiket a szakvizsgálat is alkalmasaknak itél. Az efféle erdőőrjelölteknek a mai egyszerű szakvizsgálat helyett a javasolt 3—4 hónapos tanfolyamon való végleges és helyes kiképzése a kívánalmakat teljesen kielégítheti és kétségkívül megfelelelhet az ehhez kötött államérdekeknek is. Sem a kir. kincstár, sem a magánerdőbirtokok nézőpontjából nem jelentkezik tehát szükségessége annak, hogy a nyers védelmi szolgálatra mi szakiskolákban aránytalanul nagy költségen és a czélnak meg nem felelően neveljünk erdőőröket.

És ha — amint beigazolva van — sem magánbirtokosaink, sőt maga a kir. kincstár erdőgazdasága sem alkalmazta szivesen erdőőrökül a szakiskolákból kikerült egyéneket, kérdem én, milyen értelme volna annak, hogy ezeket merev rendeleti intézkedéssel reá oktrojáljuk erdőbirtokosainkra s alkalmaztatásukat ilyen értelemben kierőszakoljuk. Ennek sem jó sikere, sem helyes értelme nem volna.

Szükségünk van azonban és pedig nagy szükségünk van erdőgazdasági szakiskolákra, mert szükségünk van olyan altisztekre, akik a fennebb elég részletesen körülírt teendőik végzésére szolgáljanak kincstári és magánbirtokon egyaránt. Akik ellensúlyoznák az efféle és hasonló egyének

külföldi importját és akik képesek lennének kisebb erdőgazdaságok önálló ellátására s kielégítenék az olyan kívánalmakat, amelyek miatt éppen a legutóbb több megye gazdasági egyesülete is elég helytelenül erdészeti középiskolák felállítását sürgette.

Minderre a célra pedig mai erdőőri szakiskoláink jelen szervezete éppen nem alkalmas. Erre a célra mai iskoláink tanulóinak sem előképzettsége, sem az iskolák tananyaga meg nem felelő. A mi erdőőri iskoláink szervezetének éppen az egyik kardinális hibája, hogy fölösleges elméleti ismereteket követel a nyers védelmi szolgálat részére és nem nyújtja, mert jelen szervezete mellett nem is nyújthatja kielégítően a megfelelő elméleti, annál kevésbé a kívánatos gyakorlati ismereteket oly célra, hogy a kikerülő egyének a műszaki segédszolgálatra és a fennebb jelzett célokra alkalmasak legyenek. Ez a körülmény tehát elég világosan reá mutat a jelenlegi rendszer hibájára és tarthatatlanságára, valamint, hogy indokolttá teheti a kétféle nevelési mód alkalmazását.

A javasolt értelemben szervezendő erdőgazdasági iskolák tanulóitól a normál-iskolai ismeretknél többet kell követelnünk előképzettség gyanánt. Csak normál-iskolát végzett egyéneknek nem lehet az az előismeretük, mely az erdőgazdasági iskolák tananyagának elsajátítására alkalmas lenne.

Roth kartársam, aki a mai erdőőri iskolákban azok lényegtelen átszervezésével a műszaki segédszolgálatra is alkalmas egyéneket vél nevelhetni, határozott állást foglal a normál-iskolai előképzettség mellett. Érdekes pedig, hogy amíg a külföldi és főleg osztrák hasonczélú iskolák ismeretetésénél kiemeli, miszerint „valamennyi intézet magasfoku előképzettséget kíván“, addig hangsúlyozza azt is, hogy

„a hazai viszonyok között nem tartom szükségesnek, de nem is czélszerűnek a magasabb előképzettséget“.

Roth kartársam nem tud meggyőzni az ilyen kevés előismeret feltételének helyességéről.

Ha előrehaladottabb kulturájú nép fiaitól, amilyen pl. a német és osztrák, magasabb előképzettséget kívánnak, ha a legujabban szervezett utmesteri iskolákba nálunk is a középiskolai 4-ik osztály bizonyítványával, a régebbi keletü vizmesteri iskolákba pedig a középiskola második osztályának bizonyítványával veszik fel a növendékeket, akkor azt hiszem az olyan erdőgazdasági iskolákba felveendő növendékektől, akikből az erdőgazdaság részére kívánunk hasonló altiszteket nevelni, joggal várhatjuk, hogy legalább is a polgári iskola 3-ik osztályát sikeresen elvégezték. A középiskolák alsó osztályai ugyanis már bizonyos *általános műveltséget és olyan foku intelligenciát biztosítanak a tanulóknak, aminőre nemcsak a további ismeretek elsajátításához van szükségük a növendékeknek, de aminőt a mai kincstári altiszti javadalmazás mellett és azon alkalmaztatásnál, melyet a magánbirtokoknál találhatnak, a gazdasági iskolákba kerülőktől joggal megkövetelhetünk.*

Bányaiskolák, ipariskolák mind megkövetelnek bizonyos középiskolai képzettséget. Sőt nem lesz érdektelen, ha ide leirom, hogy a m. kir. kertészeti tanintézetnél, ahol a tanfolyam 3 évig tart, ez évvel bezárólag a középiskola 4-ik osztályának végzését követelték. A most kezdődő iskolai tanévtől pedig már csak olyanokat vesznek fel, akik 2 évi gyakorlatot és a középiskola 6-ik osztályának végzését tudják beigazolni.*)

Kérdem már most, hogy miért bírjon kevesebb elő-

*) Lásd a Budapesti Hírlap 1905. évi június 28. számát.

ismeretekkel, kisebb intelligenciával a kincstári erdőgazdaság részére nevelt altiszt az ugyancsak állami utmesternél, vizmesternél, a bányászatnál és vasgyáraknál alkalmazott altiszteknél? Kérem továbbá, hogy miért birjon a magánuradalmaknál alkalmazott ilyen egyén kevesebbel az ugyancsak ott foglalkoztatandó kertésznél? Éppen az ilyen előismeretek, *az ilyen általános intelligencia hiánya* lehet egyik oka annak, hogy magánbirtokosaink szivesebben alkalmaznak a körerdész, alerdész, segéderdész stb. czimzéssel ellátott állásokra külföldieket, mint hazánkfiat.

Ha a többi ilyen iskolákba megfelelő anyagot szerezhetnek a középiskola néhány osztályát végzettek közül, nem kell félnünk, hogy éppen az erdőgazdasági iskolákba „olyan egyének jutnának, akik egyéb pályájukat kényszerűségből hagyják abba, akikben ennél fogva megvan az elégedetlenség csirája“.

Ha ugyanis a létesítendő erdőgazdasági iskolákba való felvétel előfeltételeül legalább 2 évi gyakorlatot követelünk meg, amint megkövetelnek ennyit másféle ilyen iskolák is, biztosítva lehetünk, hogy a nagy átlag, mely ilyen iskolákba kerül, olyan egyénekből fog állani, akik előszeretettel lépnek az erdőgazdaság szolgálatába.

Maga Roth kartársam is érezheti különben mindennek a körülménynek a szükségességét, másként a felvételre való korhatár megállapítására vonatkozó javaslatánál, a hol minimálisnak 15, maximálisnak 20 évet jelez s azt mondja, hogy ez az öt év a legtermészetesebb ideje a pályaválasztásnak, nem jegyezni meg, hogy ez az 5 év „elegendő arra is, hogy az előírtnál magasabb előképzettséggel *egy pár osztály középiskolával* bíró ifjak is még bejuthassanak az iskolába, a mi jelenleg is előfordul és *kívánatos is, mert éppen az ilyenek jutnának előnyösen alsóbbrendű kezelői állásokba*“.

Ez a kijelentés legteljesebb elismerése álláspontom helyességének.

Ezt bizonyítja különben Roth kartársam a magyar szakiskolák tanulóinak a külföldiekkel való összehasonlításánál tett abbéli kijelentése is, mely szerint: „az előképzettség nálunk hasonlíthatatlanul gyengébb, annyira, hogy nálunk a tanulóknak aránylag csak csekély százaléka bírja az előadott anyagot megemészteni“. „Azokról, a kik a mi mostani tanításunkat tényleg követni bírják, meg vagyok győződve, hogy — kellő gyakorlat után — az osztrák vagy német „Förster“ munkáját megelégedésre bírnák elvégezni“.

A dolog természetében rejlik, hogy ezek csakis, vagy nagy részükben azok lehetnek, akik egyéb elő feltétel mellett *nagyobb intelligenciával, nagyobb előképzettséggel bírnak.*

Mindezek után az a konzekvencia, hogy az ujjászervezendő olyan szakiskolákba, melyek a műszaki segéderőt sőt is szolgálhatnak, előfeltételül az elemi iskola sikeres elvégzése elégséges, valamint az a kijelentés, hogy „a hazai viszonyaink között nem tartom szükségesnek, de nem is célszerűnek a magasabb előképzettséget“, nem állhat meg.

Még a pénzügyi nézőpont is ellentmond ennek. Nem szorul ugyanis bővebb igazolásra, hogy erdőöri szakiskoláinknál a mai internatusbeli ellátással kapcsolatos nevelés ugyis elég költséges. Reámutattam mult értekezésemben már, hogy ezzel ellentétben az új szervezetű utmesteri iskolák költségei milyen aránytalanul csekélyek.

Igy állván a helyzet, mivel sem látom megindokolva, hogy a szakiskolákban Roth javaslata szerint az első év „kizárólag általános tantárgyak, különösen a számtan tanítására szolgálna“ s hogy e célra „a községi tanító is be legyen vonva a tanári karba“.

Nem volna ez más, mint *általános továbbképzés; a*

megfelelő előképzettség hiányának pótlása, lehető'eg költséges módon, az eddigi kiadások gyarapításával. Bizzuk azt a középiskola alsó osztályára; és ha kell, felvételi vizsga kapcsán válogassuk ki a megfelelő anyagot.

Roth kartársam 2 évesnek javasolja a tanfolyamot olyképpen, hogy az első év — mint láttuk — általános tantárgyak tanításával, meg főleg azzal telnék el, hogy a más nemzetiségeket magyar nyelvre tanítsák. „Nálunk — ugymond — a mi különleges nemzetiségi viszonyaink között kiváló gondot kell fordítani arra, hogy nem magyar nyelvűek is be legyenek fogadhatók az intézetbe, amint mostanában is évről-évre szép számban kerülnek be. Ezek egy év lefolyása alatt nem képezhetők ki sikeresen, mert előbb el kell sajátítaniok a tanítás nyelvét“.

Nem érthetek egyet e kijelentésekkel és az ily értelemben ma is gyakorolt rendszerrel. Legkevésbé nem, ha a mai erdőéri iskolák altisztek s az erdőgazdaság szolgálatára hivatott egyéb hasonló képzettségű egyének nevelésére fognak reorganizáltatni. Egy szakiskolát ugyanis nem ismerhetek el arra hivatottnak, hogy növendégeit a nyelvre legyen kénytelen tanítani, a helyett, hogy őket belépésüktől kezdve a hivatásuknak megfelelő tananyagból oktathá. Ilyen működésre az általános és nem speciális iskolák, az elemiek és középiskolák hivatottak egyaránt.

Ime tehát megint egy előnyét és pedig fontos előnyét látjuk annak, ha a polgári iskola legalább is 3. osztályának elvégzése követeltetik a tanulóktól.

Ilyen előképzettség feltételével ugyanis attól, aki az erdőgazdasági szakiskolákba való felvételre jelentkezik, joggal várhatjuk el, hogy a magyar nyelvet bírja is. De fogja is birni, mert másként 3 polgári osztályt a kívánt sikerrel el nem végezhetett.

Az ország minden fiától, aki e hazában érvényesülni kíván, elvárhatjuk és el is várjuk, hogy az állam nyelvét birja; és ha csak úgy érvényesülhet, módot is fog keresni, mert alkalmat könnyen találhat, hogy azt elsajátítsa.

De különben akad is manapság már minden nemzeti-ségi vidéken olyan egyén is elégséges számban, aki a magyar nyelvet is birja és akadni fog olyan is elég, aki e célra a polgári iskola megfelelő osztályait elvégzi.

Az ország határán pl. a különféle nemzetiségek között elég utmester működik. Az alájuk rendelt utkaparók és utmunkások mind az illető vidék nemzetiségéből valók.

Érintkezésük tehát ugyanaz, mint a javasolt értelemben nevelendő altiszteké. És mégis egy sincs, aki a magyar nyelvet az utmesteri iskolában tanulta, vagy ott tanulná a jövőben. Nincs erre szüksége egyiknek sem, mert a középiskola 4. osztályát végezve vétetik fel az utmesteri iskolába, ahol nyelvtanítással nem foglalkoznak.

Nem érthetek egyet Roth kartársam azon kijelentéseivel sem, amelyek szerint ő az előképzettségnek most tárgyalt előfeltételein kívül az erdőőri szakiskolák jelenlegi rendszerét csekély változtatások után alkalmasnak tartja arra, hogy nemcsak a nyers védelmi szolgálatot, hanem a műszaki segédszolgálatra, a külföldről importált különféle czimzésű és hasonló képzettségű egyének pótlására és kisebb erdőbirtokok gazdasága teendőinek önálló ellátására is nevelhessünk egyéneket.

A tananyagban változtatni alig kíván, mert — ugy, mond — nem is kell sokat bővíteni ezen az anyagon, hogy elérjük a külföldieket!

Felvétetni ajánlja a boussolával való mérés és eredmény felrakásának gyakorlati ismertetését, a szépirás tanítását, az állatok tömésének, az állati bőrok praeparálásának és

balesetknél az első segély nyújtásának tanítását és begyakorlását.

Meg kell vallanom teljes őszinteséggel, hogy a tananyagnak sem ezen most ismertetett bővítésével, sem a nélkül nem ismerhetem el a jelenlegi erdőéri szakiskolák sem tananyagát, de azok rendszerét sem olyannak, mely a mai jeles tanári kar minden buzgólkodása daczára alkalmas volna az olyan értelemben vett erdőgazdasági segédszolgálatra hivatott egyéneket nevelni, amily értelemben az erdészet szorosabban vett műszaki és egyéb gazdasági foglalkozásainál fennebbi fejtegetéseim szerint az iskolákból kikerülők alkalmazandók volnának.

Előző értekezésemben vázlatosan bár, de elég részletesen kifejtettem nézetemet azt a tananyagot illetőleg, melyben a részemről javasolt iskolák tanulói legfőképpen a gyakorlati nézőpont figyelembe tartásával kioktatandók volnának. Meghaladja-e vagy alulmarad-e a tananyag a külföldi iskolák niveau-ján, nem mérlegettem sokat, mert egybeállításánál a hazai erdőgazdaság jelen és belátható jövőbeli szükségletét tartottam mindenképp fölött szem előtt. Annyit azonban jelezhetek, hogy még leginkább egyező azzal a tananyaggal, melyet az osztrák „Försterschul“-ok követnek és amelyet Roth kartársam eléggé részletesen ismertetett.

Konstatálhatom azonban egész határozottsággal azt, hogy mai szakiskoláinkban a növendékek az értekezésemben is vázolt ezen tananyag egy részéből egyáltalán nem nyernek oktatást, s amiből kioktattatnak, az legnagyobbbrészt nem történik, mert a mai rendszer mellett nem is történhetik olyan gyakorlati alapon, amilyenek alkalmazását rendszerváltozás révén különösen óhajtandónak jeleztem.

Roth kartársamétól tehát, aki mindenképp a mai

rendszert, s ennek keretében majdnem változtatás nélkül a mai tananyagot kívánja a jövőre is, e részben eltérő a véleményem.

Eltérő a véleményem annál is inkább, mert amíg ő azt állítja, hogy a tanítandó anyagon nem kell sokat változtatni, hogy bele legyen foglalva mindaz, amit egy erdőőrnek tudnia kell, s kijelenti ennek kapcsán, hogy „a tanítási anyag kérdésének kevesebb fontosságot tulajdonítok“, addig én azt állítom, hogy a tanítandó anyagon eleget kell változtatni, hogy bele legyen foglalva mindaz, amit egy műszaki segédszolgálatra nevelendő altisztnek s hasonló képzettségű egyénnek tudnia kell; s hozzá fűzhetem még az övével ellentétben azt is, hogy a tanítási anyag kérdésének én elsőrendű fontosságot tulajdonítok.

Utalva az előző dolgozatomban részletesen kifejtettekre, itt sem az anyag, sem a rendszer tekintetében ismétlésekbe bocsátkozni nem kívánok. Csak azt óhajtom hangsúlyozni, hogy egyetemi rangon álló főiskolától megfelelő magasfoku tudományos kiképezést követelünk első sorban s azt várjuk és tudjuk, hogy az ilyen akademikusan neveltek a gyakorlatot legfőképpen ennekutána az életben sajátítják el. A középiskolának a főiskolainál már alárendeltebb niveaun tartott elméleti képzés mellett a gyakorlati kioktatásra nagyobb súlyt kell helyeznie. Az alsófoku iskolától pedig a tanulók értelmi fokához mért és a mindennapi élet foglalkozásainál szükséges gyakorlati ismereteket kívánjuk leginkább és oly mértékben, hogy a tanulók az iskolából kikerülve, abban a keretben, amelynek céljaira nevelték, alkalmaztatásuktól kezdve megfelelő szolgálatot teljesíthessenek.

Az iskolából kikerülteket tehát a gyakorlati életre annyira képzettnek kívánom tudni, hogy tényleges foglalkoz-

tatásuk akadályba ne ütközzék, s csak ügyességük fokozódjék a hosszabb gyakorlat révén. Ha nem ilyen az eredmény, nem felelhet meg céljának a rendszer. És mert e célra a leggyakorlatibb eljárást éppen magyar intézményekben, a többször említett ut- és vizmesteri iskolákban leltem fel, hol a gyakorlati élet mindennapi foglalkozásaival kapcsolatosan történik a nevelés: követendőknek ezek rendszerét jelöltem meg. Megjelölhettem annál is inkább, mert a sok oldalról dicsért orosz erdőgazdasági iskolák is hasonló eljárást követnek, s bizonyos vonatkozásaikban, bár jóval alárendeltebb mértékben, az osztrák és német iskolák is követik ott, ahol a növendékek gyakorlati kiképzése nem egy iskolaerdő, vagy tanulmányerdő, de rendszeres és nagyobb térfogatu erdőgazdaság kereteiben történik.

A gyakorlati étellel kapcsolatos nevelés rendszeréből folyólag én lehetőség szerint gyakorlati erdőgazdákat kívánok bevonni a tanításba, Roth kartársam pedig, ki bár ez irányu fejtegetéseivel más alapelveket támogat, de a ki egy nagyobb gazdaságot a szakiskola rendelkezésére mégis kíván, a gazdaságot ellátó egyetlen erdőtisztet direkte kizárni kívánja a tanításból, s csak a gyakorlati kirándulásokhoz óhajtja oktatóként bevonni, mert ő így véli ellensúlyozhatni az iskolai rendszernek tulságosan az elmélet felé való elhajlását.

Örömömbre szolgál különben, hogy Roth kartársam nézetnyilvánulásaiban is kifejezésre jut az oktatás lehetőleg gyakorlati irányba való terelésének szükségessége, mit kifejezésre juttat akkor, amidőn a növendékeket a nyári szünidőre a gyakorlati erdőgazdálkodásba bevonni tervezi és a mikor nagyobb gazdaságot kíván rendelkezésére bocsájtani az iskoláknak. Sőt a mikor ennek érdekében nem riad vissza attól sem, hogy a hol ilyen nincs „adandó

alkalommal fontolóra vegyük, nem lehetne-e a szakiskolát (megfelelő erdőgazdasághoz) közelebb hozni, a mi a kérdés fontosságához képest nem nagy áldozat."

Mindehhez csak azt óhajtom fűzni, hogy a jó cél szolgálatában hozott áldozatok mindig megtermik gyümölcsüket és hogy az áldozatok nagyon is minimálisakra redukálódhatnak főleg akkor, ha a javasoltam értelemben erdőgazdasági iskolákat léptetnénk életbe, melyek meggyőződésem szerint a magyar erdőgazdaság érdekének leginkább megfelelnek.

Ha a jelen értekezésem elején vázolt adminisztráczióális rendszerváltozás révén az olyan sokoldalú foglalkoztatással kapcsolatosan értelmezett műszaki segédszolgálatra vagyis a mai főerdőőri, famesteri stb. állások dotácziójának meg-megfelelő altiszti állásokba úgy a kincstári, mint a nagyobb magánuradalmakban fokozatosan, tehát a gazdaság belter-jessége arányában megnyilatkozó szükséglethez képest, az erdőgazdasági iskolában nevelt egyéneket alkalmazunk, ha ekként olyan egyéneket nevelünk, akik egyben a magán-uradalmakban ma foglalkoztatott alerdész, segéderdész, köz-erdész, erdősegéd, erdőhivatali segéd stb. állások ellátására alkalmasak lesznek, sőt képeseknek bizonyulnak arra is, hogy kisebb gazdaságokat önállóan ellátni tudjanak: beigazolva fogja látni és bizonyára örömmel fogja konstatálni Roth kar-társam is, hogy abbeli állítását, mely szerint „mostanában kevés olyan állásunk van, mely nemcsak papiron, de a valóságban is megköveteli a magasabb képzettséget“, a gyakorlat megczáfolta. Van ilyen állásunk ma is elég és szervezni is fognak kincstári, úgy mint magánuradalmak egyaránt, ha azokra alkalmas egyéneket biztosítani is képesek lesznek. Nem egy uradalom intézőitől hallottam magam is, hogy szívesen alkalmaznának ilyen műszaki segéderőt,

ha arra alkalmas egyénekhez juthatnának; de eddigi tapasztalataik az ellenkezőt bizonyították.

Az erdőgazdasági iskolák elégséges növendékekhez jutnának így is. Végzett tanulók pedig akadálytalanul találhatnának elhelyezést a gyakorlati életben, anélkül, hogy túlprodukció jelentkeznék.

Megvallom, valószínűségi számítást nem tettem, de azért talán nem csalódom, hogy az esetre, ha mindazokat, akiktől a törvény erdőőri képesítést kíván, internátussal kapcsolatos szakiskolákba terelnék a jövőre, eltekintve az eljárás beigazolt céltalanságától, sőt kivihetetlen voltától, a meglevőkön kívül az erdőőri iskolákat aránytalanul meg kellene szaporítanunk, ami nagy költségcsúszást jelent. E mellett pedig végeredményében az elégedetlenek számát a maihoz képest meghatványoznók, mert az igények arányában levő állásokba a végzettek 50%-a sem kerülne.

Ha meglesz a tanfolyamon való általánosított erdőőr-képzés és a műszaki segéderőnek az erdőgazdasági iskolákban való nevelése, akkor nincs attól is tartanunk, hogy az a torzsalkodó megkülönböztetés, mely manapság szakiskolát végzett és nem végzett között jelentkezik, a jövőre is észlelhető legyen. A rang- és foglalkozásbeli különbség, az előképzettség aránytalansága és a foglalkozásra való minősítés nagy különbsége éles határvonalat fognak huzni a kettő között. Nem kell emellett talán indokolnom sem, hogy még annál is aránytalanul nagyobb marad az ilyen alsórangu erdőgazdasági iskolát végzett alkalmazottnak és egy főiskolán diplomát szerzett erdőtisztnek képesítése közötti nagy különbség.

Kiemelem végül Roth kartársam helyes megjegyzését, hogy külföldön „nem egy családot találunk, ahol az erdészet, illetőleg a vadászat mestersége örökös a családban és

jóformán el sem tudják azt képzelni, hogy a fiu más pályára menjen“.

Ha erdőgazdasági iskoláink lesznek s azok tanulói képességükkel egyező olyan állásba juthatnak, mely igényeiket kielégítve megfelelő munkakört biztosít, akkor szívesen fogják gyermekeiket is arra a pályára adni, melynek szolgálatában hivatásszerűen és megnyugvással tölthették életüket. Ma ez nincs úgy! De nincs okom, hogy a jövőben kételkedjem. Meg lesz tehát a törzs s amint a külföldön, úgy nálunk is ilyen szolgálatra ebből fog kikerülni a legjobb anyag.

Befejezésül szívesen emelem ki, hogy igaz örömmel szolgált Roth kartársam tárgyilagos polemiáját olvashatnom, mely módot nyújtott nekem a hasonló értelmű válaszra. Óhajtanám, hogy ilyen értelemben gyakorlati erdőgazdák, úgy mint az oktatással foglalkozók minél többen szólnának a fontos kérdéshez.

Az erdészeti szakoktatás kérdéséhez.*)

Irta: *Gálffy István* primási urad. főerdész.

A gazdasági fejlődés korszakát éljük. Mind inkább előtérbe jutnak azon kérdések, a melyek az agriculturának fejlesztését tárgyalják. Nemzetgazdászaink egyetértenek abban, hogy a fejlődés azon foka, a melyben gazdaságunk halad, nem elég arra, hogy a nyugat fejlődésével lépést tudjunk tartani. Magyarország agriculturáját gyorsabb tempóban kell fejlesztenünk és természeti erőinek nagy

*) E számunkat teljesen az erdészeti alsó szakoktatás kérdésének szenteljük s az ügy kellő megvilágítása végett a hozzánk beérkezett összes véleménynyilvánításokat, melyek sok tekintetben ellentétes álláspontokat juttatnak kifejezésre, minden változtatás nélkül közre adjuk.

Szerk.